

Slatan-tomhais

Nuadh-chànanan

Am Màrt 2017

Am Màrt 2017

Dh'ainmich [Aithris do Luchd-cleachdaidh a' Churraicealaim airson Sàr-mhathais \(CfE\)](#) (Lùnastal 2016) aig Foghlam Alba gur e an dà phrìomh stòras a tha a' cur taic ri luchd-cleachdaidh gus ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh:

- **Eòlasan agus Builean**
- **Slatan-tomhais**

Tha Slatan-tomhais air an leasachadh gus soilleireachd a sholarachadh air na h-ìrean nàiseanta a thathar a' sùileachadh taobh a-staigh gach raon den churraicealam aig gach ìre. Tha iad a' mìneachadh loidhnichean adhartais a tha glè shoilleir ann an litearrachd is Beurla agus àireamhachd is matamataig, agus tarsainn gach raon eile den churraicealam bho Thràth-Ìrean gu Ceathramh Ìrean (Ciad Ìre gu Ceathramh Ìre ann an Nuadh-chànanan). Tha iad a' dèanamh soilleir na dh'fheumas luchd-ionnsachaidh de dh'fhiosrachadh agus a bhith comasach a dhèanamh airson adhartachadh tro na h-ìrean, agus taic a chur ri cunbhalachd ann am breithneachaidhean proifeiseanta thidsearan is luchd-cleachdaidh eile.

Tha leasachadh sgilean mar phàirt iomlan de na Slatan-tomhais gus taic a chur ri barrachd tuigse cho-roinnte. Tha tuigse do sgilean agus an ìre gu bheil iad a' leasachadh a' toirt comas do luchd-ionnsachaidh ceanglaichean a thogail eadar an ionnsachadh làithreach agus an roghainnean dreuchdail agus cosnadh san àm ri teachd.

Tha slatan-tomhais a' tarraing còmhla agus a' grinneachadh raon fharsaing de stiùireadh measaidh a bh' ann roimhe (a' gabhail a-steach taobhan sònraichte de dh'ionnsachadh, de fhrèaman adhartais agus de dh'eisimpleirean le beachdan) mar aon phrìomh stòras airson taic a chur ri breithneachadh proifeiseanta thidsearan is luchd-cleachdaidh eile air adhartas chloinne agus dhaoine òga tarsainn gach raon den churraicealam.

Tha slatan-tomhais air an deilbh gus taic a chur ri conaltradh proifeiseanta mar phàirt den phròiseas cuimseachd, mar mheasadh air far a bheil clann agus daoine òga nan ionnsachadh. Cuidichidh iad le bhith a' cur taic ri modhan measaidh iomlanach tarsainn ionnsachadh. Cha bu chòir an comharrachadh dheth fa leth airson adhbharan measaidh.

Bu chòir slatan-tomhais airson litearrachd is àireamhachd an cleachdadh mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta thidsearan air coileanadh ìre. Ann an raointean eile den churraicealam, tha Slatan-tomhais a' cur taic ri tidsearan agus luchd-cleachdaidh eile gu tuigse cho-roinnte a thaobh inbhean agus na h-ath cheumannan ann an ionnsachadh chloinne a chomharrachadh. Thig fianais air adhartas agus coileanadh bho mheasgachadh de stòran, a' gabhail a-steach:

- amharc air ionnsachadh bho latha gu latha sa chlasrum, seòmar-cluiche no àrainn-obrach;
- amharc agus ais-fhiosrachadh bho ghnìomhan ionnsachaidh a tha a' gabhail àite ann an àrainneachdan eile, mar eisimpleir air a' bhlàr a-muigh, air greisean gnìomhachais;
- obair-cùrsa, a' gabhail a-steach dheuchainnean;
- còmhraidhean ionnsachaidh; agus
- measadh iomlanach ùineach air a phlanadh.

Slatan-tomhais ann an raointean curraicealam

Tha slatan-tomhais anns gach raon den churraicealam air an deilbh gu bhith sgiobalta agus ruigsinneach, le gu leòr de dh'fhiosrachadh mionaideach airson nan inbhean a chonaltradh gu soilleir, a thathar a' sùileachadh mu choinneamh gach ìre den churraicealam.

Faodaidh tidsearan agus luchd-cleachdaidh eile tarraing air na Slatan-tomhais gus an t-eòlas, tuigse, sgilean airson ionnsachadh agus beatha is obair a mheasadh, a tha clann a' leasachadh anns gach raon den churraicealam.

Ann an àrd-sgoiltean, faodaidh Slatan-tomhais taic a chur ri tidsearan speisealach chuspairean ann a bhith a' dèanamh mheasaidhean làidir air adhartas luchd-ionnsachaidh agus na h-inbhean a tha iad a' coileanadh. Cuidichidh iad tidsearan gu bhith cinnteach gu bheil luchd-ionnsachaidh a' dèanamh roghainnean iomchaidh agus gu bheil iad air an cur air adhart aig ìre iomchaidh airson Teisteanasan Nàiseanta san ìre as àirde. Cuidichidh seo le eallach-obrach a sheachnadh a tha tuilleadh 's a' chòir do thidsearan agus measaidhean neo-riatanach do luchd-ionnsachaidh. Mar eisimpleir, bu chòir do luchd-ionnsachaidh a bhith air Eòlasan agus Builean buntainneach na Ceathramh ìre a choileanadh mus tòisich iad air teisteanasan Nàiseanta 5. Bu chòir do sgoiltean cunntas cùramach a ghabhail air an seo nuair a thathar ag aontachadh roghainnean do ÀS4. Bu chòir Slatan-tomhais a chleachdadh airson cuideachadh leis na beachdachaidhean cudromach sin.

Litearrachd agus Àireamhachd

Ann an litearrachd agus àireamhachd, tha Slatan-tomhais a' cur taic ri breithneachadh proifeiseanta thidsearan a thaobh coileanadh ìre. Bidh breithneachaidhean proifeiseanta thidsearan air an cruinneachadh agus air am foillseachadh aig ìrean nàiseanta, ionadail agus sgoile. Tha e cudromach gu bheil na breithneachaidhean sin làidir agus earbsach. Cha ghabh seo a choileanadh ach tro chiuimseachd èifeachdach air planadh ionnsachaidh, teagaisg agus measaidh.

Tha coileanadh air ìre stèidhichte air breithneachadh proifeiseanta thidsearan, air a dheagh fhiosrachadh tro raon fharsaing de fhianais. Bu chòir Slatan-tomhais a chleachdadh airson ath-sgrùdadh a dhèanamh air an raon de fhianais a chaidh a chruinneachadh gus a dhearbhadh gu bheil an inbhe a bhathar a' sùileachadh air a coileanadh, agus gu bheil an neach-ionnsachaidh air:

- **leud** ionnsachaidh a choileanadh tarsainn an eòlais, an tuigse agus na sgilean mar a tha iad air am mìneachadh ann an Eòlasan agus Builean don ìre;
- dèiligeadh cunbhalach math leis an ìre de **dhùbhlán** a tha air a mhìneachadh ann an Eòlasan agus Builean don ìre, agus air gluasad air adhart gu ionnsachadh aig an ath ìre ann an cuid de thaobhan; agus
- air **gnìomhachadh** a thaisbeanadh anns na tha iad air ionnsachadh ann an suidheachaidhean ùra agus neo-aithnichte.

Chan eil e riatanach do luchd-ionnsachaidh maighstireachd a thaisbeanadh air gach taobh fa leth de dh'ionnsachadh taobh a-staigh Slatan-tomhais aig ìre shònraichte mus gluais iad air adhart chun na h-ath ìre. Ach, tha e cudromach nach eil beàrnan mòra sam bith ann an ionnsachadh chloinne is dhaoine òga nuair a thathar a' coimhead tarsainn nam prìomh eagraichearan anns gach raon den churraicealam.

Planadh ionnsachadh, teagasg agus measadh a' cleachdadh nan Slatan-tomhais

A thuilleadh air [Aithris do Luchd-cleachdaidh a' Churraicealaim airson Sàr-mhathais \(CfE\)](#) bho Àrd-Sgrùdaire Foghlaim na Banrigh, An Lùnastal 2016, mu adhbhar agus cleachdadh Shlatan-tomhais, bu chòir do thidsearan agus luchd-cleachdaidh eile a' chomhairle a leanas a thoirt fa-near.

PRÌOMH THEACHDAIREACHDAN – DÈ NÌTHEAR	PRÌOMH THEACHDAIREACHDAN – DÈ NACH DÉANAR
<ul style="list-style-type: none"> Slatan-tomhais litearrachd agus àireamhachd a chleachdadh gus cuideachadh le sùil a chumail air adhartas a dh'ionnsaigh coileanadh ìre, agus taic a chur ri breithneachadh proifeiseanta iomlan air an uair a tha an neach-ionnsachaidh air ìre a choileanadh. 	<ul style="list-style-type: none"> Seachain fòcas neo-riatanach air Slatan-tomhais fa leth a dh'fhaodadh toradh ann an cus measaidh no cus clàraidh air adhartas chloinne.
<ul style="list-style-type: none"> Fàs eòlach air Slatan-tomhais raointean eile den churraicealam rè ùine. 	<ul style="list-style-type: none"> Seachain an riatanas a bhith a' tional tuilleadh 's a' chòir de dh'fhianais airson coileanadh luchd-ionnsachaidh a mheasadh.
<ul style="list-style-type: none"> Slatan-tomhais a chleachdadh gus cuideachadh le dearbhadh a bheil luchd-ionnsachaidh a' dèanamh adhartas freagarrach a dh'ionnsaigh nan slatan-tomhais nàiseanta a thathar a' sùileachadh, agus am fianais a chleachdadh airson nan ath cheumannan dùbhlach ann an ionnsachadh, a phlanadh. 	<ul style="list-style-type: none"> Chan eil adhbhar air breithneachaidhean a dhèanamh air ìrean curraicealaim anns na raointean uile den churraicealam – cùm ri litearrachd agus àireamhachd.
<ul style="list-style-type: none"> Slatan-tomhais a dheasbad taobh a-staigh agus tarsainn sgoiltean gus tuigse cho-roinnte a ruighinn de na h-inbhean nàiseanta a thathar a' sùileachadh tarsainn raointean a' churraicealaim. 	<ul style="list-style-type: none"> Na cruthaich dòighean-obrach mì-choltach no mionaideach le sgrùdadh agus tracadh.
	<ul style="list-style-type: none"> Na bi a' measadh Shlatan-tomhais fa leth. Planaig measadh ùineach is iomlanach air ionnsachadh chloinne is dhaoine òga.
	<ul style="list-style-type: none"> Na comharraich dheth Slatan-tomhais fa leth.

Nuadh-chànanan Ciad Ìre

	Eagraichearan Curraicealaim	Eòlasan agus Builean airson planadh ionnsachaidh, teagaisg agus measaidh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh
Èisteachd agus Labhairt	Ag èisteachd airson fiosrachadh	<p>Tha mi a' rannsachadh phàtrain agus fhuaimnean cànanain tro òrain agus rannan agus a' taisbeanadh tuigse gu labhairteach agus gu neo-labhairteach.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-01a</p> <p>Tha mi ag ionnsachadh pàirt gnìomhach a ghabhail ann an gnàth-chùrsaichean làitheil, a' freagairt do stiùiridhean sìmplidh anns a bheil gluasadan-bodhaig agus faireachdainn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-01b</p> <p>Is urrainn dhomh èisteachd ri agus tuigse do chànan a nochdadh bho ghuthan agus stòran aithnichte.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-01c</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Com-pàirteachadh gu gnìomhach ann an òrain, rannan agus dàin sa chànan amasach. • Comharrachadh cuid de fhacail comhardach. • Ag ath-ghairm fhacail/abairtean 'a dhith' air an taghadh ann an òrain, rannan no dàin a tha air an deagh chleachdadh agus le taic, mar eisimpleir, bho dheilbh agus/no pupaidean. • Taisbeanadh tuigse do stiùiridhean sìmplidh sa chlasrum, mar eisimpleir, tro ghluasad corporra, pongachadh, gluasad-bodhaig, samhraidhean no freagairt sa chànan amasach. • Taisbeanadh tuigse do fhacail agus abairtean sìmplidh aithnichte sa bheil fiosrachadh pearsanta sa mhòr-chuid.
	Èisteachd agus labhairt ri càch	<p>Tha mi a' tòiseachadh air prìomh fhiosrachadh a chomharrachadh bho chòmhradh goirid ro-innseil agus a' freagairt le facail agus gluasadan-bodhaig.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-02a</p> <p>Tha mi a' tòiseachadh a' roinn fiosrachadh mun dheidhinn fhìn a' cleachdadh structaran bunasach cànanain agus briathrachais.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-02b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Freagairt cheistean sìmplidh ann an dòigh iomchaidh mu an deidhinn fhèin, a' cleachdadh sheantansan sìmplidh, facail agus gluasadan-bodhaig, mar eisimpleir, gnogadh-cinn agus/no pongachadh. • Roinn fiosrachadh sìmplidh pearsanta a thaobh chuspairean aithnichte mu an deidhinn fhèin, mar eisimpleir, le innse dè as toil agus nach toil. • Cleachdadh beagan bhuaidhean sìmplidh leithid iadsan co-cheangailte ri meud no dath agus a' feuchainn ri ceangladairean a chleachdadh, mar eisimpleir, <i>agus, le</i>. • Ag èisteachd ri agus a' freagairt chàich aig an àm iomchaidh le bhith a' freagairt agus a' faighneachd cheistean sìmplidh sa chànan amasach. • Cleachdadh cuid de theirmean sòisealta modhail gus toiseach is crìoch a chur air eadar-chonaltraidhean.

Èisteachd agus Labhairt		<p>Le taic, tha mi a' fàs gu bhith nam neach-èisteachd gnìomhach agus is urrainn dhomh ceistean sìmplidh a thuigsinn, fhaighneachd agus a fhreagairt airson fiosrachadh a roinn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-03</p> <p>Is toil leam a bhith ag èisteachd ri sgeulachdan, òrain, rannan agus dàin sa chànan a tha mi ag ionnsachadh agus tha mi ag ionnsachadh le bhith a' gabhail com-pàirt agus a' freagairt gus mo thuigse a nochdadh.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-05a</p> <p>Is urrainn dhomh com-pàirteachadh ann an raon de ghnìomhan co-obrachail.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-05b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toirt freagairt phearsanta do sgeulachdan, òrain, rannan agus dàin sa chànan amasach. • Comasach air prìomh fhacail agus abairtean sìmplidh eadar-theangachadh bhon chànan amasach do an cànan fhèin. • Taisbeanadh tuigse do dh'òrain, rannan, dàin agus geamannan sa chànan amasach tro ghnìomhan iomchaidh, gluasadan-bodhaig agus mìm. • Co-obrachadh le càch ann an raon de ghnìomhan, mar eisimpleir, riochdan-gabhail goirid, còmhraidhean beòthail/clàraichte, geamannan agus gnìomhaidhean.
	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>Tro mheasgachadh de mheadhanan, tha mi a' leasachadh mothachadh do thaobhan sòisealta, cultarach agus cruinn-eòlasach àiteachan ann an dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga labhairt.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-06</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comharrachadh làrach na dùthcha agus cuid de na feartan cruinn-eòlasach, mar eisimpleir, am prìomh bhaile-mòr, comharran-tìre cudromach, a' bhratach/na brataichean nàiseanta. • Taisbeanadh tuigse do dh'iomraidhean cultarach bunasach mu dhùthaich/dhùthchannan far a bheil an cànan amasach air a labhairt. Dh'fhaodadh seo a bhith a' gabhail a-steach, mar eisimpleir, iomraidhean air biadh no subhachasan nàiseanta. • Comharrachadh cuid de ionannachdan agus diofaran eadar Alba agus an dùthaich/dùthchannan far a bheil an cànan amasach air a labhairt, mar eisimpleir, an latha sgoile, a' ghnàth-shìde no diofar ruithean-airgid.
	Cleachdadh eòlas mu chànan	<p>Tha mi a' tòiseachadh a rannsachadh ionannachdan agus diofaran eadar phàtrain fuaimne ann an diofar chànanan tro chluich, rannan, òrain agus deasbad.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 1-07a</p> <p>Is urrainn dhomh m' eòlas mu chànan agus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comharrachadh fhuaimnean, litrichean agus pàtrain airson facail a leughadh a tha ann an rannan, òrain agus/no teacsaichean goirid aithnichte. • Cleachdadh fhacail a tha coltach ri facail sa Bheurla gus taic a chur ri tuigse do fhacail neo-aithnichte. • Aithneachadh fhacail aithnichte ann an diofar cho-theacsaichean, mar eisimpleir, sgeulachdan goirid, geamannan agus rannan fìor-aithnichte.

		<p>fuaimneachadh a chleachdadh gus a dhèanamh cinnteach gu bheil càch gam thuigsinn nuair a labhras mi facail agus abairtean aithnichte.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-07b</p>	<ul style="list-style-type: none"> Fuaimneachadh fhacail gu soilleir mar thaic do chonaltradh, mar eisimpleir, nuair a tha iad a' labhairt mun deidhinn fhèin, toirt seachad mion-fhiosrachadh leithid ainm, teaghlach, peataichean, dathan/biadhan/beathaichean as fheàrr leotha.
Leughadh	Lorg agus cleachdadh eòlas air cànan	<p>Is urrainn dhomh leubailean agus clò àrainneachdail aithneachadh. Tha mi a' tòiseachadh ag eagrachadh ìomhaighean agus teacsa. Le taic, is urrainn dhomh ìomhaighean agus teacsa a chur an òrdugh gus mo thuigse a thaisbeanadh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-08a</p> <p>Is urrainn dhomh obrachadh leam fhìn no le càch gus mo thuigse a thaisbeanadh do fhacail agus abairtean sa bheil cànan aithnichte.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-08b</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ath-thogail teacsa/sgeulachd aithnichte ann an òrdugh thuigseach, a' cleachdadh, mar eisimpleir, facail, deilbh, leubailean, pupaidean no propaichean sìmplidh gus tuigse a nochdadh do theacsa sgrìobhte anns a' chànan amasach. Maidseadh ìomhaighean le facal/teacsa iomchaidh sa chànan amasach. Sealltainn tuigse do dh'àireamh a tha a' sìor fhàs de dh'abairtean, prìomh fhacail cuspair agus facail de chudromachd phearsanta, leotha fhèin no ann an teacsa.
	Leughadh airson ùidh ann an cultaran eile	<p>Tha mi a' tòiseachadh ag aithneachadh ionannachdan agus diofaran eadar Alba agus dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga labhairt, a' cleachdadh diofar theacsaichean sìmplidh, cuimhneachain lèirsinneach agus meadhanan.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-09a</p>	<ul style="list-style-type: none"> Comharrachadh cuid de phrìomh dhiofaran cultarach eadar Alba agus an dùthaich/dùthchannan far a bheil an cànan ga labhairt, tro theacsaichean lèirsinneach le briathrachas sìmplidh, mar eisimpleir, cliopan bhidio no teacsaichean le taic bho dheilbh.
	Leughadh airson ùidh agus tlachd	<p>Tha mi air eòlas a chur air measgachadh de theacsaichean sìmplidh, a dh'fhaodadh a bhith air an atharrachadh do luchd-ionnsachaidh òg.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-10a</p>	<ul style="list-style-type: none"> Taisbeanadh tuigse do theacsaichean sìmplidh sa chànan amasach tro, mar eisimpleir, ath-innse air cuid de mhion-fhiosrachadh ann am Beurla, taghadh agus cur ìomhaighean iomchaidh an òrdugh, maidseadh ghnìomhan no labhairt mu na pàirtean a b' fheàrr leotha.

	Cleachdadh eòlas air cànan	<p>Tha mi air tòiseachadh a' cleachdadh bancaichean-fhacail le deilbh, cuimhneachain dealbhach, faclairean le deilbh agus taisbeanaidhean, mar thaic do mo thuigse do theacsaichean simplidh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-11a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh measgachadh de stòrasan aithnichte mar thaic do an tuigse do theacsaichean simplidh.
--	-----------------------------------	--	---

Sgrìobhadh	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>Le taic, tha mi air tòiseachadh ri sgrìobhadh fheuchainn a-mach sa chànan a tha mi ag ionnsachadh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 1-13</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cruthachadh theacsaichean simplidh ùra stèidhichte mu thimcheall nam facal agus abairtean a chaidh a chleachdadh ann an gnìomhan còmhraidh, èisteachd agus leughaidh, a' cleachdadh stuthan taic, mar eisimpleir, bancaichean fhacail, faclairean dealbhach, agus/no frèaman sgrìobhaidh. • Nochdadh cuid de mhothachadh do phuingeachadh agus blasan-cainnt agus a' feuchainn rin cleachdadh ann an sgrìobhadh sa chànan amasach. • Sgrìobhadh abairtean simplidh, leubailean sa chànan amasach air nithean sa chlasrum agus timcheall na sgoile, gus fiosrachadh pearsanta a libhrigeadh.
-------------------	---	---	---

Nuadh-chànanan Dàrna Ìre

	Eagraichearan Curraicealaim	Eòlasan agus Builean airson planadh ionnsachaidh, teagaisg agus measaidh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh
Èisteachd agus Labhairt	Èisteachd airson fiosrachadh	<p>Tha mi a' cur eòlas air pàtrain agus fuaimean cànan tro òrain agus rannan agus a' sealltainn tuigse agus tlachd le bhith ag èisteachd, a' gabhail pàirt agus a' freagairt.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-01a</p> <p>Tha mi a' gabhail pàirt ann an gnìomhan làitheil sa chlas, a' tuigsinn stiùiridhean le taic bho ghluasad-bodhaig agus dòigh-labhairt.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-01b</p> <p>'S urrainn dhomh èisteachd ri, agus sealltainn gu bheil mi a' tuigsinn stiùireadh agus cànan bho ghuthan agus ghoireasan air a bheil mi eòlach.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-01c</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Com-pàirteachadh gu gnìomhach ann an òrain, rannan agus dàin sa chànan amasach. • Taisbeanadh tuigse do dh'òrain agus rannan, mar eisimpleir, tro ath-innse, gluasadan-bodhaig freagarrach agus mìm. • Comharrachadh fhacail le comharradh. • Ro-innse fhacail 'a dhìth' bho òrain, rannan agus dàin aithnichte. • Ath-ghairm agus comasach air pàirtean de dh'òrain agus rannan aithnichte ath-aithris, uaireannan le taic, mar eisimpleir, bho dheilbh no gluasadan-bodhaig. • Taisbeanadh tuigse do raon de stiùiridhean clasruim, mar eisimpleir, tro ghluasad corporra, coileanadh gnìomhan-obrach no freagairt sa chànan amasach. • Taisbeanadh tuigse do fhacail agus abairtean aithnichte ann an seantanasan/abairtean a tha a' sìor fhàs iomlan, agus a' libhrigeadh fiosrachadh mu cho-theacsaichean aithnichte, mar eisimpleir, fèin, dachaigh, teaghlach, sgoil.
	Èisteachd agus labhairt le càch	<p>Tha mi a' rannsachadh mar a tha gluasad-bodhaig, dòigh-labhairt agus cuideam gan cleachdadh gus cuideachadh le tuigse. 'S urrainn dhomh èisteachd ri, agus freagairt a thoirt do ghuthan ann an còmhradh goirid a tha a' leantainn pàtran àbhaisteach, a' cleachdadh cànan furasta agus dòighean neo-labhairteach mar a tha iomchaidh leithid gluasad-bodhaig agus glacadh-sùla.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-02a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Freagairt cheistean ann an dòigh iomchaidh mu a d(h)eidhinn fhèin a' cleachdadh sheantansan, abairtean, facail agus gluasadan-bodhaig leithid gnogadh-cinn agus/no puingeachadh. • Cur dhòighean neo-labhairteach an sàs ann an conaltradh le càch, mar eisimpleir, glacadh-sùla, coltasan aodainn agus/no cànan bodhaig. • Roinn fiosrachadh pearsanta mu chuspairean aithnichte leithid innse dè as toil agus nach toil le misneachd agus mionaideachd a tha a' sìor fhàs. Labhairt barrachd is barrachd ann an seantansan nas iomlaine, a' cleachdadh cheangladairean bunasach mar '<i>agus, ach, le, oir</i>'. • Cleachdadh àireamh de bhuaidhairean aithnichte mar iadsan co-

Nuair a bhios mi ag èisteachd is a' labhairt ri daoine eile, tha mi a' tuigsinn cuin as còir dhomh èisteachd agus cuin as còir dhomh labhairt. Tha mi ag ionnsachadh fhacail ùra a bhios mi a' cleachdadh airson fiosrachadh a thoirt seachad mum dheidhinn fhìn agus mu dhaoine eile.

MLAN 2-03a

'S urrainn dhomh pàirt a ghabhail ann an còmhradhean air an ullachadh ro-làimh, le bhith ag innse fiosrachadh mum dheidhinn fhìn, mu dhaoine eile no mu rudan anns a bheil ùidh agam, a' cleachdadh fhacail air a bheil mi eòlach agus structaran cànan bunasach.

MLAN 2-03b

'S urrainn dhomh cuideachadh iarraidh le misneachd, a' cleachdadh abairtean a dh'ionnsaich mi agus cànan air a bheil mi eòlach.

MLAN 2-04a

Bidh mi a' feuchainn òrain agus rannan sìmplidh agus is toigh leam a bhith ag ionnsachadh còmhla ri daoine fhad 's a tha sinn a' bruidhinn is ag èisteachd còmhla.

MLAN 2-05a

cheangailte ri bhith a' dèanamh iomradh air fhèin agus càch.

- Èisteachd agus freagairt chàich aig an àm iomchaidh le bhith a' freagairt agus a' faighneachd cheistean sìmplidh, a' cur an cèill cànan a chaidh a chleachdadh roimhe.
- Cleachdadh theirmean sòisealta modhail airson eadar-chonaltraidhean a thòiseachadh agus a chrìochnachadh.
- Labhairt, mar eisimpleir, mu d(h)eidhinn fhèin agus càch le raon de bhriathrachas a tha a' sìor fhàs.
- Èisteachd, gabhail thursan agus cur ann an dòigh iomchaidh ri conaltradh le càch ann an còmhradhean agus riochdan-gabhail a tha a' sìor fhàs seasmhach, ged is ann a' cleachdadh structaran cànan sìmplidh agus aithnichte.
- Freagairt ann an dòigh iomchaidh do bheachdan chàich, le bhith faighneachd agus freagairt cheistean sa chànan amasach mu chuspairean aithnichte, mar eisimpleir, mu nithean as toil/nach toil a thaobh biadh is deoch, spòrs, cuspairean sgoile, a' choimhearsnachd ionadail.
- Comasach air còmhradhean a thòiseachadh agus a chrìochnachadh ann an dòigh iomchaidh.
- Sa chànan amasach, ag iarraidh air càch mar eisimpleir, 'ath-aithris' no 'gabhail air an socair'.
- Taisbeanadh tuigse do dh'òrain agus rannan sa chànan amasach, tro ath-aithris iomchaidh air prìomh fhacail no earrannan, gnìomhan, gluasadan-bodhaig agus mìm.
- Cleachdadh thuairmsean co-theacsail gus brìgh briathrachais ùir sam bith a cho-dhùnadh.
- Co-obrachadh le càch gus measgachadh de gheamannan a chluich sa chànan amasach leithid geamannan raon-cluiche, geamannan bùird agus cairt ann an cruthan didseatach agus traidiseanta.
- Com-pàirteachadh ann an gnìomhan còmhradh càraid agus riochdan-gabhail le taic, mar eisimpleir, bho dheilbh agus shamhlaidhean.

Èisteachd agus Labhairt		<p>'S urrainn dhomh pàirt a ghabhail còmhla ri daoine ann an gnìomhan air a bheil mi eòlach, mar gheamannan, còmhradh càraid agus dealbhan-cluiche beaga.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 2-05b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Co-obrachadh le gnìomhan labhairt sa chànan amasach, a' toirt seachad fiosrachadh pearsanta agus fiosrachadh mu chàch. Cumail chòmhradhean a' dol fada gu leòr airson tuigse a thaisbeanadh do chleachdadh air structaran bunasach agus briathrachas aithnichte ann an diofar cho-theacsaichean.
	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>'S urrainn dhomh taisbeanadh goirid a thoirt seachad mu chuspair air a bheil mi eòlach, a' cleachdadh cànan agus abairtean air a bheil mi eòlach.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 2-06a</p> <p>Dh'obraich mi còmhla ri daoine eile, a' cleachdadh diofar mheadhanan mar ICT mar as iomchaidh, agus 's urrainn dhomh cur gu soirbheachail ri taisbeanadh ann am Beurla, le taic bhon chànan a tha mi ag ionnsachadh, mu chuspair a' buntainn ris an dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga labhairt.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 2-06b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sealltainn taisbeanadh goirid airson taic air cuspair sa bheil ùidh aige/aice do bhuidheann no do chlas sa chànan amasach, mar eisimpleir, deilbh, power point, podcast no clàradh bhidio. Cumail thaisbeanaidhean a' dol fada gu leòr airson mionaideachd a nochdadh ann am fuaimneachadh agus dòigh-labhairt a tha iomchaidh don ìre. • Ag obair còmhla ri càch airson tuigse a thaisbeanadh do thaobhan cultarach na dùthcha/nan dùthchannan far a bheil an cànan amasach air a labhairt, tro thaisbeanadh no cuspair de a roghainn fhèin. • Comasach air ionannachdan agus diofaran a chomharrachadh eadar Alba agus an dùthaich/na dùthchannan far a bheil an cànan amasach air a labhairt, leithid diofaran ann an siostaman sgoile, biadhan, mar a tha fèillean gan comharrachadh.
		<p>'S urrainn dhomh coimeas a dhèanamh agus ceanglaichean a rannsachadh eadar pàtrain fuaimneachadh ann an diofar chànanan tro chluich, deasbad agus deuchainn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 2-07a</p> <p>'S urrainn dhomh m' eòlas air cànan agus fuaimneachadh a chleachdadh airson dèanamh cinnteach gun tuig daoine eile mi nuair a bhios mi a' leughadh a-mach no ag ràdh fhacail, abairtean agus theacsaichean goirid air a bheil mi eòlach.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 2-07b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cur eòlas air fuaimneachadh/fonaigs sa chànan amasach gus taic a chur ri fuaimneachadh agus tuigse do fhacail, fuaimneachadh, litrichean agus pàtrain airson facail aithnichte ann an teacsaichean a leughadh, agus a' dèanamh oidhirp air facail agus abairtean neo-aithnichte a leughadh le misneachd agus mionaideachd. • Cleachdadh fhacail a tha ionann ann an diofar chànanan agus tuairmsean co-theacsail mar thaic do thuigse air facail neo-aithnichte. • Ag aithneachadh fhacail aithnichte ann an diofar cho-theacsaichean, mar eisimpleir, ann an sgeulachdan goirid, geamannan agus rannan. • Fuaimneachadh fhacail aithnichte gu soilleir mar thaic do chonaltradh. • Cur an sàs eòlas air fonaigs agus riaghailtean fuaimneachaidh a' chànan amasach gus facail neo-aithnichte fhuaimneachadh le

			<p>misneachd agus mionaideachd a tha a' sìor fhàs. Cur faireachdainn ris airson tuigse a nochdadh ann an leughadh theacsaichean aithnichte.</p>
Leughadh	Lorg agus cleachdadh fiosrachadh	<p>Tha mi ag obair leam fhìn agus còmhla ri càch airson teacsa a thuigsinn, a' cleachdadh stòrasan iomchaidh, a' taisbeanadh mo thuigse le bhith a' maidseadh fhacail agus dhealbhan agus le bhith a' cur an teacsa air ais ri chèile ann an òrdugh rianail, mar eisimpleir.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-08a</p> <p>'S urrainn dhomh leughadh agus sealltainn gu bheil mi a' tuigsinn fhacail, shoidhnichean, abairtean agus theacsaichean simplidh anns a bheil cànan air a bheil mi eòlach gu ìre mhòr.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-08</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maidseadh ìomhaighean ri teacsa fhreagarrach sa chànan amasach. • Cleachdadh thuairmsean co-theacsa airson brìgh theacsaichean a leughadh agus a thuigsinn sa chànan amasach anns a bheil facail neo-aithnichte. • Sreathadh dheilbh/leubailean gus prìomh thachartasan a chur an òrdugh ann an teacsa sgrìobhte sa chànan amasach. • Dèanamh geàrr-iomradh air an teacsa ann am Beurla. • Sealltainn tuigse do dh'àireamh a tha a' fàs de fhacail chumanta/tric, leithid prìomh fhacail agus abairtean ann an cuspair, air am faicinn fa leth no ann an teacsa. Mar eisimpleir, dh'fhaodadh seo a bhith a' gabhail a-steach cànan a chaidh a chleachdadh ann an toirt iomradh air càch no gnìomhan ùine shaor. Dh'fhaodadh e cuideachd a bhith a' gabhail a-steach briathrachas co-cheangailte ri tèaman eadar-chuspaireil far a bheil cothroman air a' chànan amasach a thuigsinn no a chleachdadh, mar phàirt iomlan de na gnìomhan a tha na lùib.
	Leughadh gus luach a chur air cultaran eile	<p>Tha mi ag obair leam fhìn agus còmhla ri daoine eile airson teacsaichean simplidh sa chànan a tha mi ag ionnsachadh a leughadh agus a dheasbad. 'S urrainn dhomh fiosrachadh simplidh a thoirt do dhaoine eile mu dhòigh-beatha nan dùthchannan far a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taisbeanadh tuigse do raon de theacsaichean simplidh a tha iomchaidh don ìre, a' gabhail a-steach deilbh, mapaichean, buill-ealain agus obair-ealain sa chànan amasach le, mar eisimpleir, mìneachadh air brìgh an teacsa sa Bheurla do chàch, a' notachadh pìosan fiosrachaidh bhon teacsa Bheurla no freagairt cuid de cheistean ann am Beurla mu na teacsaichean a tha iad air a leughadh.

		<p>bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga labhairt.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-09a</p>	<p>Comharrachadh dhiofaran agus ionannachdan cultarach eadar Alba agus an dùthaich/na dùthchannan leis a' chànan amasach.</p>
	<p>Leughadh airson ùidh agus tlachd</p>	<p>'S urrainn dhomh measgachadh de theacsaichean de dhiofar sheòrsaichean a thaghadh agus a leughadh gun strì, leam fhìn agus còmhla ri càch, nam measg neo-fhicsean, cunntasan goirid mac-meanmnach agus rosg is bàrdachd, a dh'fhaodadh a bhith air an atharrachadh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-10a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taisbeanadh tuigse do theacsaichean ann an co-theacsaichean aithnichte agus neo-aithnichte a tha sgrìobhte sa mhòr-chuid san tràth làthaireach agus a' tighinn bho raon de ghnèithean. • Cur an cèill bheachdan ann am Beurla mu theacsaichean a tha iad air a leughadh anns a' chànan amasach.

<p>Cleachdadh eòlas air cànan</p>	<p>Tha mi a' tuigsinn mar a tha faclair dà-chànanach ag obair agus 's urrainn dhomh a chleachdadh le taic.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-11a</p> <p>'S urrainn dhomh coimeas a dhèanamh agus ceanglaichean a rannsachadh eadar pàtrain litreachaidh ann am Beurla agus anns a' chànan a tha mi ag ionnsachadh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-11b</p> <p>Tha mi a' feuchainn a-mach cànan ùr, ag obrachadh a-mach brìgh fhacail agus abairtean, a' cleachdadh briathrachas a tha mi air ionnsachadh gu ruige seo.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-11c</p> <p>'S urrainn dhomh feartan eile nam chànan fhìn aithneachadh agus bruidhinn orra, ann an dòigh a chuidicheas le ciall a dhèanamh de fhacail sa chànan a tha mi ag ionnsachadh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-11d</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh faclair dà-chànanach mar thaic do thuigse air briathrachas neo-aithnichte sa chànan amasach agus facail is abairtean a tha iad air a sgrìobhadh sa chànan amasach, a thar-sgrùdadh. Comasach air ionannachdan agus diofaran a mhìneachadh eadar cleachdadh air faclair aon-chànanach agus dà-chànanach. • Comharrachadh fhacail sa chànan amasach a tha ionann ann an diofar chànanan airson taic a chur ri thuigse do fhacail neo-aithnichte. • Cur an sàs eòlas air òrdugh an aibideil airson facail a lorg ann am faclair no stòr fiosrachaidh eile, gus cuideachadh le facail a tha duilich no neo-aithnichte a litreachadh. • Cur an sàs thuigse do na diofar fhuaimnean dèante le litrichean agus coimeasgadh de litrichean sa chànan amasach. • Di-chòdadh briathrachas agus structaran neo-aithnichte, a' cleachdadh eòlas air pàtrain litreachaidh sa chànan amasach agus tro aithneachadh air facail ionann ann am Beurla. • Comharrachadh mhìneachaidhean leithid ainmearan, buadhairean, co-ghnìomhairean agus gnìomhairean an dèidh deasbad ann am Beurla. • Cur an eòlais seo air structaran gramataigeach an sàs mar as iomchaidh aig àm leughaidh sa chànan amasach, mar thaic do thuigse.
--	--	---

Sgrìobhadh	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>Tha mi a' cleachdadh taic dhaoine eile agus stuthan-taic iomchaidh dem roghainn fhìn gus mo chuideachadh a' planadh mo sgrìobhaidh ann an dòighean a bhios tarraingeach don leughadair, a' cleachdadh ICT nuair a tha sin iomchaidh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-12a</p> <p>Tha cothroman agam mi fhìn a chur an cèill ann an sgrìobhadh, a' rannsachadh agus feuchainn a-mach fhacail agus abairtean agus a' cleachdadh stòrasan airson a dhèanamh cinnteach gu bheil mo sgrìobhadh a' dèanamh ciall.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-13a</p> <p>'S urrainn dhomh cànan air a bheil mi eòlach a chleachdadh airson cunntas a thoirt orm fhìn, agus airson fiosrachadh simplidh a thoirt seachad.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-13b</p> <p>Chleachd mi m' eòlas mu chànan agus slatan-tomhais soirbheachaidh airson mo chuideachadh, agus 's urrainn dhomh dèanamh cinnteach gu bheil mi air facail agus abairtean aithnichte a sgrìobhadh gun mhearachd.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 2-14a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ag obrachadh còmhla ri càch airson obair sgrìobhte a phlanadh agus a sgrùdadh. • Cleachdadh taic leithid faclair dà-chànanach, bancaichean fhacail, gnìomhan a thaobh lìonadh bheàrnan no frèaman sgrìobhaidh gus teacsa sgrìobhte a thoirt gu buil sa chànan amasach. • Cleachdadh ICT mar as iomchaidh airson facail a sgrùdadh agus teacsa sgrìobhte a thoirt gu buil ann an diofar chruthan. • Le taic bho stuthan fiosrachaidh, toirt obair sgrìobhte gu buil sa chànan amasach a tha sa mhòr-chuid ceart a thaobh gràmar bunasach leithid cleachdadh air gnìomhairean, buadhairean agus òrdugh fhacail. • Sgrìobhadh airson measgachadh de dh'adhbharan agus luchd-amais. • Toirt obair sgrìobhte gu buil sa chànan amasach a tha ceart sa mhòr-chuid a thaobh: <ul style="list-style-type: none"> - Puingeachadh - Litreachadh - Blasan-cainnt.
------------	--	--	---

Nuadh-chànanan Treas Ìre

		Eagraichearan Curraicealaim	Eòlasan agus Builean airson planadh ionnsachaidh, teagaisg agus measaidh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh
Èisteachd agus labhairt	Èisteachd airson fiosrachadh		<p>'S urrainn dhomh èisteachd ri, agus sealltainn gu bheil mi a' tuigsinn, cànan agus stiùiridhean air a bheil mi eòlach gu ìre mhòr agus a tha a' tighinn o dhiofar ghòireasan no dhaoine, far a bheil na seantansan nas fhaide agus far am faod barrachd air aon neach a bhith a' bruidhinn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-01a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taisbeanadh tuigse do fhiosrachadh labhairte bho mheasgachadh de stòran a' gabhail a-steach, mar eisimpleir, TBh agus/no cliopan film anns a' chànan amasach, air a chur an cèill sa mhòr-chuid ann am facail agus abairtean aithnichte. • Cleachdadh thuairmsean co-theacsail gus brìgh briathrachais agus abairtean neo-aithnichte, eadar-mhìneachadh.
	Èisteachd agus labhairt le càch		<p>'S urrainn dhomh èisteachd ri daoine is am freagairt ann an còmhraidhean a tha gu ìre mhòr a' leantainn pàtran a tha àbhaisteach ach a tha nas fhaide, a' cleachdadh cànan air a bheil mi eòlach agus dòighean neo-labhairteach, mar a bhios iomchaidh.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-02a</p> <p>'S urrainn dhomh pàirt a ghabhail ann an còmhraidhean air an ullachadh ro-làimh, le bhith a' cleachdadh measgachadh de structaran cànan airson fiosrachadh, eòlasan agus beachdan a chur an cèill, agus 's urrainn dhomh adhbharan simplidh a thoirt airson nam beachdan sin.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-03a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Èisteachd, gabhail thursan agus cur aig an àm iomchaidh ri conaltradh le càch ann an còmhraidhean a tha a' sìor fhàs nas fhaide, air an ullachadh ro-làimh sa mhòr-chuid. • Taisbeanadh tuigse do chànan air a chleachdadh leis an eadar-labhairt tro fhreagairtean iomchaidh a tha a' sìor fhàs fèin-thoileil. • Roinn fiosrachadh mu chuspairean aithnichte ann an còmhraidhean nas fhaide, le fileantachd reusanta. Dèiligeadh le cànan bhon eadar-labhairt nach eil ro-innseil. Cleachdadh seantansan nas iomlaine. • Cur dhòighean neo-labhairteach an sàs leithid glacadh-sùla, coltasan aodainn agus cànan bodhaig, mar thaic do chòmhradh. • Cumail suas chòmhradhean san dòigh iomchaidh gus tuigse do na structaran bunasach agus briathrachas aithnichte, a thaisbeanadh. Cleachdadh ghniomhairean, buadhairean, ceangladairean agus òrdugh fhacail sa mhòr-chuid gun mhearachd. • Toirt adhbharan airson beachdan air an co-roinneadh

Èisteachd agus labhairt		<p>'S urrainn dhomh còmhradh a chumail a' dol le bhith ag iarraidh cuideachadh, ag iarraidh air daoine rud a ràdh a-rithist agus a' faighneachd cheistean sìmplidh.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-04a</p>	<p>taobh a-staigh chòmhradhean.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh theirmean sòisealta modhail airson eadar-chonaltraidhean a thòiseachadh agus a chrìochnachadh. • Ag iarraidh air càch sa chànan amasach, mar eisimpleir, 'ath-aithris', 'gabhail air an socair', agus 'labhairt nas soilleire'. • Comasach air innse don eadar-labhrair mura h-eil e/i a' tuigsinn. • Ag obair còmhla ri càch, mar eisimpleir, airson briathrachas ùr, structaran no gràmar a chleachdadh ann am measgachadh de gheamannan sa chànan amasach, ann an cruthan didseatach agus traidiseanta, ann an eacarsaichean còmhradh càraid agus ann an riochdan-gabhail. • Com-pàirteachadh ann an gnìomhan càraid agus buidhne, le ìrean taic a' sior lùghdachadh. • Co-obrachadh ann an còmhradhean agus gnìomhan riochd-gabhail de fhaid iomchaidh, gus tuigse do structaran bunasach agus briathrachas aithnichte a thaisbeanadh ann an diofar cho-theacsaichean.
	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>'S urrainn dhomh pàirt a ghabhail ann an raon de gnìomhan còmhla ri daoine eile, leithid geamannan, còmhradh càraid agus dealbhan-cluiche sìmplidh ann an raon de cho-theacsaichean fìor air an suidheachadh sa mhòr-chuid ann an dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh air a bhruidhinn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-05a</p>	<p>Chuir mi gu soirbheachail ri buidheann airson òraidean goirid a phlanadh agus ullachadh anns a' chànan a tha mi ag ionnsachadh, mu chuspairean sa bheil ùidh agam no le ceangal ris an dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga bhruidhinn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-06a</p> <p>'S urrainn dhomh taisbeanadh a thoirt seachad leam fhìn sa chànan a tha mi ag ionnsachadh, a' cleachdadh diofar mheadhanan mar ICT mar a tha iomchaidh.</p>

Èisteachd agus labhairt		MLAN 3-06b	<ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh stòrasan mar a bhios iomchaidh mar thaic do chonaltradh, mar eisimpleir, power point no cairtean sanais. • Labhairt airson faid iomchaidh agus comasach air mionaideachd a thaisbeanadh ann am briathrachas, gràmar agus dòigh-labhairt. 	
	Cleachdadh eòlas air cànan	<p>'S urrainn dhomh m' eòlas air cànan, air dòigh-labhairt agus air fuaimneachadh a chur gu feum airson:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dèanamh cinnteach gu bheil daoine eile gam thuigsinn nuair a tha mi a' fuaimneachadh fhacail agus abairtean air a bheil mi eòlach • mo chuideachadh ann an obrachadh a-mach mar a dh'fhuaimnicheas mi facail air nach eil mi eòlach • teacs goirid a leughadh a-mach gun mhearachd agus le misneachd. 	MLAN 3-07a	<ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh riaghailtean fuaimneachaidh le facail neo-aithnichte le bhith a' comharrachadh agus a' cur an gnìomh pàtrain litrichean aithnichte. • Fuaimneachadh fhacail aithnichte gu soilleir agus cleachdadh raon seasmhach de bhriathrachas a tha iomchaidh don ìre. • Leughadh le tomhas de fhileantachd agus tuigse, a' cleachdadh astar agus tònachd iomchaidh. • Taisbeanadh eòlas iomchaidh air structaran gramataigeach a' gabhail a-steach eòlas air barrachd na aon tràth, thar raon de ghnìomhan labhairt.
Leughadh	Lorg agus cleachdadh fiosrachadh	<p>Tha mi ag obair leam fhìn agus còmhla ri daoine eile airson teacs a thuigsinn, a' cleachdadh ghoireasan iomchaidh. 'S urrainn dhomh leughadh agus sealltainn gu bheil mi a' tuigsinn theacsaichean nach eil cho sìmplidh anns a bheil facail air a bheil agus air nach eil mi eòlach.</p>	MLAN 3-08a	<ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh measgachadh de thaic, leithid beag-fhaclair no faclair dà-chànanach airson tuigse do theacsaichean fhaotainn, sa bheil cànan neo-aithnichte agus seantansan leudaichte. • Comharrachadh prìomh phuingean an teacs agus comasach air conaltradh le càch.

	<p>Leughadh gus luach a chur air cultaran eile</p>	<p>Tha mi ag obair leam fhìn agus còmhla ri daoine eile airson teacsaichean sa chànan a tha mi ag ionnsachadh a leughadh agus a sgrùdadh. 'S urrainn dhomh an t-eòlas a tha agam a shealltainn mu bheatha agus cultar ann an cuid de na dùthchannan far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga bhruidhinn.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 3-09a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taisbeanadh tuigse do theacsaichean nas fhaide sa chànan amasach le, mar eisimpleir, sgrìobhadh pìosan fiosrachaidh bho theacsa, freagairt cheistean, no mineachadh nam prìomh phuingean do chàch agus beagan mion-fhiosrachaidh mun teacsa, airson taic. • Comharrachadh dhiofaran cultarach tro leughadh raon de theacsaichean mun dùthaich agus a luchd-còmhnaidh sa chànan amasach.
	<p>Leughadh airson ùidh agus tlachd</p>	<p>'S urrainn dhomh diofar theacsaichean a thaghadh agus a leughadh airson ùidh agus tlachd, a' gabhail a-steach theacsaichean mac-meanmnach a tha nas fhaide agus ann an diofar stoidhlichean, an dà chuid rosg agus bàrdachd, agus a tha 's dòcha air an atharrachadh gu ìre.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 3-10a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cur raon de sgilean leughaidh agus ro-innleachdan an sàs airson briathrachas neo-aithnichte a leughadh le tuigse a tha a' sìor fhàs do raon de theacsaichean, a' gabhail a-steach earrannan leughaidh no sgeulachdan nas fhaide. Cleachdadh eòlas air co-theacsa, co-dhàimhean agus structaran gramataigeach mar thaic do thuigse.
	<p>Cleachdadh eòlas air cànan</p>	<p>'S urrainn dhomh faclair dà-chànanach a chleachdadh gu neo-eisimeileach airson mo chuideachadh a' tuigsinn cànan ùr.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 3-11a</p> <p>Aithnichidh mi feartan fhacail sa chànan a tha mi ag ionnsachadh agus 's urrainn dhomh an cleachdadh gus facail agus na ceanglaichean eadar facail a thuigsinn.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 3-11b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cleachdadh faclair dà-chànanach no stòran fiosrachaidh eile gus facail neo-aithnichte no gu cumanta air am mì-litreachadh, a sgrùdadh. • Ag aithneachadh ro-leasachain, iar-leasachain cumanta agus coimeasgadh de litrichean. Comharrachadh cheanglaichean eadar facail. Cleachdadh an eòlais seo gus co-dhàimhean a chomharrachadh airson cuideachadh le brìgh nam facal ùra obrachadh a-mach. • Comharrachadh mhìrean cainnte leithid ainmearan, buadhairean, co-ghnìomhairean agus gnìomhairean agus cur an eòlais seo an sàs gus taic a chur ri an tuigse do theacsaichean.

Sgrìobhadh	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>Tha mi a' cleachdadh taic o dhaoine eile agus stuthan-taic iomchaidh dem roghainn fhìn airson mo chuideachadh le planadh mo sgrìobhaidh ann an dòighean a bhios tarraingeach don leughadair, a' cleachdadh ICT nuair a tha sin iomchaidh.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-12a</p> <p>'S urrainn dhomh barrachd fiosrachaidh a chur ri chèile, ath-sgrìobhadh agus a thaisbeanadh mum dheidhinn fhìn agus mu dhaoine eile, mu rudan a thachair dhomh no mu chuspair dem roghainn fhìn, airson adhbharan eadar-dhealaichte.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-13a</p> <p>'S urrainn dhomh mo bheachdan a chur an cèill agus adhbharan sìmplidh a thoirt seachad air an son.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 3-13b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obrachadh le càch airson obair sgrìobhte a phlanadh agus ath-sgrùdadh. • Cleachdadh taic mar fhaclair dà-chànanach, notaichean gràmair, no teicneòlas didseatach gus mionaideachd ann an litreachadh no structar a sgrùdadh. • Toirt obair sgrìobhte gu buil sa chànan amasach a tha gun mhearachd sa mhòr-chuid a thaobh cleachdadh air roimhearan pearsanta, roimhearan seilbheach, gnìomhairean, tràthan, buadhairean agus co-ghnìomhairean. • Cur eòlas air pàtrain agus riaghailtean litreachaidh an sàs airson facail aithnichte a litreachadh gu ceart. • Taisbeanadh eòlas agus cur an sàs mionaideach air àbhaistean puingeachaidh sa chànan amasach leithid cleachdadh air litrichean mòra, puingeagan-stad, cromagan, clisg-phuingean, comharran ceist agus blasan-cainnte. • Cleachdadh sheantansan sìmplidh de fhaid a tha a' sior fhàs. • Dèanamh oidhirp air seantansan a cheangal gu cunbhalach, a' cleachdadh an dà chuid naisgearan co-òrdanachaidh agus fo-òrdanachaidh, a' taisbeanadh beagan eòlais air riaghailtean òrdugh fhacail far a bheil sin iomchaidh. • Fireanachadh bheachdan a' cleachdadh raon de bhudhairean, ceangladairean agus òrdugh fhacail mar adhbharan airson nam beachdan sin.
------------	--	---	--

Sgrìobhadh	Cleachdadh eòlas air cànan	<p>'S urrainn dhomh measadh dè cho ceart agus a tha mo sgrìobhadh, a' cleachdadh m' eòlas air cànan, taic dhaoine eile agus stuthan-taic freagarrach, nam measg slatan-tomhais soirbheachaidh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 3-14a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ath-sgrùdadh agus ceartachadh sgrìobhadh gus a dhèanamh cinnteach gu bheil e a' dèanamh ciall agus freagarrach don adhbhar. Mar eisimpleir, cleachdadh faclair dà-chànanach, notaichean gràmair, no measadh chomhaisean airson mionaideachd agus ciall a sgrùdadh.
------------	-----------------------------------	---	--

Nuadh-chànanan Ceathramh Ìre

Eagraichearan Curraicealaim		Eòlasan agus Builean airson planadh ionnsachaidh, teagaisg agus measaidh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh
Èisteachd agus Labhairt	Èisteachd airson fiosrachadh	<p>'S urrainn dhomh èisteachd agus sealltainn gu bheil mi a' tuigsinn cànan o dhiofar ghoireasan no dhaoine, nam measg luchd-labhairt nach aithne dhomh, far a bheil na seantansan nas iomadh-fhillte agus mì-àbhaisteach agus anns a bheil cànan air nach eil mi eòlach agus cànan as aithne dhomh air a chleachdadh ann an suidheachaidhean ùra.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-01a</p>	<ul style="list-style-type: none"> Taisbeanadh tuigse do theacsaichean furasta le beagan cànan nach eil cho ro-innseil bho mheasgachadh de stòran, leithid bho naidheachdan TBh/criomagan side, no earrannan à filmichean/prògraman TBh sa chànan amasach.
	Èisteachd agus labhairt ri càch	<p>'S urrainn dhomh èisteachd ri daoine eile is am freagairt, a' gabhail a-steach fhileantaich chuideachail, ann an còmhraidhean nas fhaide nach eil a' leantainn pàtran àbhaisteach.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-02a</p> <p>'S urrainn dhomh pàirt a ghabhail gu h-èifeachdach ann an còmhraidhean sa bheil fiosrachadh nas mionaidiche, a' cleachdadh raon farsaing de structaran cànan agus gnàthasan-cainnte Gàidhlig airson fiosrachadh, eòlasan, faireachdainn agus beachdan a chur an cèill, agus 's urrainn dhomh adhbharan nas mionaidiche a thoirt airson mo bheachd.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-03a</p> <p>'S urrainn dhomh còmhradh a thòiseachadh is a chumail a' dol le bhith, mar eisimpleir, a' faighneachd cheistean iomchaidh agus ag iarraidh cuideachadh mar a tha feum air.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-04a</p>	<ul style="list-style-type: none"> Èisteachd, gabhail thursan agus cur aig an àm iomchaidh ri conaltradh le càch ann an còmhraidhean agus riochdan-gabhail de fhaid agus iom-fhillteachd a tha a' sìor fhàs. Taisbeanadh tuigse do chànan air a chleachdadh le eadar-labhair, tro fhreagairtean a tha iomchaidh don ìre agus a dh'fhaodadh a bhith a' gabhail a-steach cleachdadh fèin-thoileil air cànan. Roinn fiosrachadh mionaideach le fileantachd reusanta mu raon de chuspairean. Cur dhòighean neo-labhairteach an sàs, mar eisimpleir, glacadh-sùla, coltasan aodainn agus cànan bodhaig mar thaic do chòmhradh. Cumail suas còmhraidhean agus a' taisbeanadh tuigse do chànan neo-fhillte le comas air cuid de structaran agus briathrachas nach eil ro-innseil. Cur gu h-iomchaidh ri còmhraidhean a' cleachdadh raon a tha a' sìor fhàs de structaran, a' gabhail a-steach bhuaidhairean, ceangladairean agus òrdugh fhacail airson barrachd fiosrachaidh a libhrigeadh. Cleachdadh theirmean modhail sòisealta gus eadar-chonaltraidhean a thòiseachadh agus a chrìochnachadh. Tòiseachadh agus cumail suas còmhraidhean le bhith, mar eisimpleir, a' brosnachadh chàich gu an còmhradh a ghluasad air adhart no tuilleadh cheistean fhaighneachd.

Èisteachd agus Labhairt		<p>'S urrainn dhomh co-obrachadh ann an ullachadh agus ann an taisbeanadh dhealbhan-cluiche nas sgaoilte ann an raon farsaing de shuidheachaidhean creidsinneach stèidhichte san dùthaich agam fhìn agus ann an dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga bhruidhinn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-05a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ag iarraidh air càch sa chànan amasach 'ath-aithris', 'gabhail air an socair', no 'labhairt nas soilleire', mar eisimpleir. Ag innse don eadar-labhairt mura h-eil e/i a' tuigsinn na thathar air a ràdh. • Ag obair gu co-obrachail gus gnìomhan riochd-ghabhail is suidheachaidhean fosgailte de fhaid iomchaidh, a chruthachadh agus a thaisbeanadh. • Taisbeanadh tuigse do structaran neo-fhillte agus briathrachas nach eil cho aithnichte ann an diofar cho-theacsaichean, le conaltradh ann an tar-ghnìomhan ùghdarrail, mar eisimpleir, ceannach thiogaidean siubhail, cur air dòigh àite-fuirich no òrdachadh biadh.
	Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh	<p>'S urrainn dhomh, a' cleachdadh diofar mheadhanan mar ICT far a bheil sin iomchaidh, mo thaisbeanadh fhìn a phlanadh, ullachadh agus a thoirt seachad anns a' chànan a tha mi ag ionnsachadh, mu chuspairean sa bheil ùid phearsanta agam, no aig a bheil ceangal ris an dùthaich far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga bhruidhinn.</p> <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-06a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Planadh agus libhrigeadh taisbeanadh le fuaimneachadh, susbaint agus structar iomchaidh, a' conaltradh le tomhas de fhileantachd, a' cleachdadh taic mar power point no cairtean sanais. • Taisbeanadh conaltradh le agus tuigse don chuspair le bhith a' gabhail a-steach iomraidhean cultarach air an dùthaich/na dùthchannan far a bheil an cànan amasach air a labhairt, mar eisimpleir, iomraidhean air bailtean, ùidhean luchd-turais agus comharran-tìre/daoine ainmeil.
	Cleachdadh eòlas air cànan	<p>'S urrainn dhomh m' eòlas air cànan, dòigh-labhairt agus fuaimneachadh a chur gu feum airson:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dèanamh cinnteach gu bheil daoine eile gam thuigsinn nuair a bhios mi a' fuaimneachadh fhacail agus abairtean air a bheil mi eòlach • mo chuideachadh ann an obrachadh a-mach, gun mhearachd agus le misneachd, mar a leughas mi a-mach teacsan air a bheil agus air nach eil mi eòlach. <p style="text-align: right; color: red;">MLAN 4-07a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taisbeanadh misneachd agus a' conaltradh gu ceart le bhith: <ul style="list-style-type: none"> - comharrachadh agus cur riaghailtean fuaimneachaidh an cèill ann am facail neo-aithnichte le bhith a' lorg phàtrain litrichean aithnichte. - fuaimneachadh fhacail aithnichte gu soilleir. • Leughadh a-mach theacsaichean aithnichte agus neo-aithnichte le fileantachd a tha a' sìor fhàs agus le tuigse, a' cleachdadh astar agus tònachd iomchaidh.

Leughadh	Lorg agus cleachdadh fiosrachadh	A' cleachdadh measgachadh de ghoireasan, 's urrainn dhomh leughadh, gun chuideachadh, teacs le barrachd fiosrachaidh anns a bheil cànan nach eil cho sìmplidh leithid diofar thràthan, agus 's urrainn dhomh sealltainn gu bheil mi ga thuigsinn. MLAN 4-08a	<ul style="list-style-type: none"> Cleachdadh measgachadh de stòran leithid faclair dà-chànanach no beag-fhaclair gus tuigse do theacsaichean neo-fhillte a thaisbeanadh, a tha a' cleachdadh measgachadh de thràthan agus de chànan neo-aithnichte.
	Leughadh gus luach a chur air cultaran eile	Tha mi ag obair leam fhìn agus còmhla ri daoine eile airson teacsaichean sa chànan a tha mi ag ionnsachadh a leughadh agus a sgrùdadh. 'S urrainn dhomh sealltainn gu bheil eòlas agam air cultaran eadar-dhealaichte agus gu bheil mi a' tuigsinn gu bheil dòighean eadar-dhealaichte air coimhead air an t-saoghal anns na dùthchannan far a bheil an cànan a tha mi ag ionnsachadh ga bhruidhinn. MLAN 4-09a	<ul style="list-style-type: none"> Taisbeanadh meudachadh de thuigse a thaobh theacsaichean neo-fhillte anns a bheil cànan neo-aithnichte, mar eisimpleir, a' mìneachadh nam prìomh phuingeann do chàch, sgrìobhadh sìos pìosan fiosrachaidh ann am Beurla, no freagairt cheistean mun teacs. Comharrachadh agus toirt beachd sa chànan amasach air diofaran agus ionannachdan cultarach eadar Alba agus dùthaich/dùthchannan a' chànain amasaich. Togail eòlas air diofaran cultarach tro bhith a' leughadh raon de theacsaichean sa chànan amasach agus cur rannsachadh an gnìomh air an dùthaich/na dùthchannan far a bheil an cànan ga labhairt agus a luchd-còmhnaidh.
	Leughadh airson ùidh agus tlachd	'S urrainn dhomh taghadh agus leughadh airson ùidh agus tlachd raon de theacsaichean anns a bheil barrachd fiosrachaidh agus cànan nach eil cho sìmplidh, a' gabhail a-steach chunntasan mac-meanmnach, ann an rosg is bàrdachd, ann an cànan air a bheil agus air nach eil mi eòlach agus 's dòcha a chaidh atharrachadh gu ìre. MLAN 4-10a	<ul style="list-style-type: none"> Taghadh theacsaichean nas fhaide gu neo-eisimeileach leithid sgeulachdan goirid, rosg, bàrdachd, teacsaichean bho làraich-lìn, pàipearan-naidheachd no irisean airson tlachd agus ùidh. Tha iad sin a' gabhail a-steach structaran cànan neo-fhillte ach cuideachd briathrachas agus modhan-labhairt neo-aithnichte a tha iomchaidh don ìre.
	Cleachdadh eòlas air cànan	'S urrainn dhomh m' eòlas air cànan agus ro-innleachdan eile a chleachdadh airson mo chuideachadh a' tuigsinn agus a' sgrùdadh theacsaichean sa bheil barrachd fiosrachaidh agus anns a bheil cànan air nach eil mi eòlach agus structaran nach eil cho sìmplidh. MLAN 4-11a	<ul style="list-style-type: none"> Cleachdadh faclair dà-chànanach no stòr fiosrachaidh eile gus cleachdadh air facail neo-aithnichte agus gu bitheanta air am mì-litreachadh a sgrùdadh, agus tar-sgrùdadh a dhèanamh air an tuigse fhèin don chànan. Cur eòlas air structaran gramataigeach agus ceangladairean eadar facail an gnìomh, gus taic a chur ri tuigse do theacsaichean anns a bheil raon fharsaing de bhriathrachas agus structaran. Faodaidh seo a bhith a' gabhail a-steach measgachadh de thràthan, roimhearan pearsanta agus seilbheach, òrdugh fhacail agus aonta buadhaireil.

Sgrìobhadh	<p>Eagrachadh agus cleachdadh fiosrachadh</p>	<p>Tha mi a' cleachdadh taic o dhaoine eile agus stuthan-taic iomchaidh dem roghainn fhìn airson mo chuideachadh le planadh mo sgrìobhaidh ann an dòighean a bhios tarraingeach don leughadair, a' cleachdadh ICT nuair a tha sin iomchaidh.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 4-12a</p> <p>'S urrainn dhomh barrachd a sgrìobhadh air raon nas fharsainghe de chuspairean, ann an diofar chruthan, a' cleachdadh measgachadh de structaran, thràthan is de fhacail ceangail.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 4-13a</p> <p>'S urrainn dhomh sgrìobhadh mu rudan a thachair dhomh, m' fhaireachdainn agus mo bheachdan, agus adhbharan a thoirt seachad air an son.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 4-13b</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ag obair còmhla ri càch airson obair sgrìobhte a phlanadh agus a sgrùdadh. • Cleachdadh taic mar fhaclair dà-chànanach, notaichean gràmair, no teicneòlas didseatach gus mionaideachd ann an litreachadh no structaran a sgrùdadh. • Toirt measgachadh a tha a' sìor fhàs de dh'obair sgrìobhte gu buil sa chànan amasach a tha a' cleachdadh sheantansan neo-fhillte de dhiofar fhaid agus seòrsa. • Cur eòlas air pàtrain agus riaghailtean litreachaidh an sàs sa chànan amasach airson facail aithnichte a litreachadh gu ceart. • Taisbeanadh aithne air àbhaistean puingeachaidh sa chànan amasach. • Sgrìobhadh gun mhearachd a' cleachdadh, mar eisimpleir, roimhearan pearsanta agus seilbheach ceart, cruthan ghnìomhairean ceart, tràthan iomchaidh agus aontaidhean buadhaireil ceart. • Ceangal sheantansan a' cleachdadh an dà chuid naisgearan co-òrdanachaidh agus fo-òrdanachaidh, taisbeanadh eòlas air riaghailtean òrdugh fhacail mar as iomchaidh. • Fìreanachadh bheachdan a' cleachdadh raon a tha a' sìor fhàs de bhuaidhairean, ceangladairean, cruthan ghnìomhairean agus òrdugh fhacail gus raon nas leudaichte de dh'adhbharan a thoirt seachad airson nam beachdan aca.
	<p>Cleachdadh eòlas air cànan</p>	<p>'S urrainn dhomh m' eòlas mu chànan a chleachdadh, a' gabhail a-steach structar, litreachadh agus puingeachadh, a' cur shlatan-tomhais coileanaidh gu feum airson a dhèanamh cinnteach dhomh fhìn gu bheil mo litreachadh ceart.</p> <p style="text-align: right;">MLAN 4-14a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cur raon de ro-innleachdan agus stòrasan an gnìomh gus a dhèanamh cinnteach gu bheil litreachadh gun mhearachd, a' gabhail a-steach briathrachas neo-aithnichte. • Sgrìobhadh le mionaideachd a tha a' sìor fhàs airson ciall a libhrigeadh gu soilleir, a' cleachdadh measgachadh de structaran gus ciall a shoilleireachadh agus sgrìobhadh a neartachadh. • Deasachadh agus ath-sgrùdadh sgrìobhadh le neo-eisimeileachd a tha a' sìor fhàs. A' cleachdadh, mar eisimpleir, faclair dà-chànanach, notaichean gràmair no measadh chomhaoisean gus soilleireachd brìgh agus mionaideachd a dhèanamh cinnteach airson susbaint, cànan agus/no structar a leasachadh.